מתני' נוטלין לידים [א]לחולין ולמעשר [ב]ולתרומה [ג]ולקודש מטבילין [ד]ולחטאת (א)אם נטמאו ידיו נטמא גופו טבל (ב)[ה]לחולין הוחזק לחולין אסור למעשר טבל למעשר הוחזק למעשר אסור לתרומה טבל לתרומה הוחזק לתרומה אסור לקודש טבל לקודש הוחזק לקודש אסור לחטאת טבל לחמור מותר לקל [ו]טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל (ג)[ז]בגדי עם הארץ מדרס לפרושין [ח]בגדי פרושין מדרס לאוכלי תרומה [ט]בגדי אוכלי תרומה מדרס לקודש [י]בגדי קודש מדרס לחטאת יוסף בן יועזר היה חסיד שבכהונה והיתה מטפחתו מדרס לקודש [כ]יוחנן בן גודגדא היה אוכל על טהרת הקודש כל ימיו והיתה מטפחתו מדרס לחטאת: **גמ'** חולין ומעשר מי בעו נטילת ידים ורמינהי (ד)התרומה והביכורים (ה)חייבין עליהן [ל]מיתה [מ]וחומש [נ]ואסור לזרים [ס]והן נכסי כהן [ע]ועולין באחד ומאה [פ]וטעונין נטילת ידים [צ]והערב שמש הרי אלו בתרומה וביכורים [ק]מה שאין כן במעשר וכל שכן בחולין קשיא מעשר אמעשר קשיא חולין אחולין בשלמא מעשר אמעשר לא קשיא הא ר' מאיר והא רבנן דתנן (ו)[ר]כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר לחולין ולמעשר דברי רבי מאיר וחכמים אוסרים במעשר אלא חולין אחולין קשיא לא קשיא כאן באכילה כאן בנגיעה מתקיף לה רב שימי בר אשי עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא באכילה דמעשר אבל בנגיעה דמעשר ובאכילה דחולין לא פליגי אלא אידי ואידי באכילה ולא קשיא [ש]כאן באכילה דנהמא (א) [ת]כאן באכילה דפירי (ז)דאמר רב נחמן [א]כל הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח ת"ר [ב]הנוטל ידיו נתכוון ידיו טהורות לא נתכוון ידיו טמאות [ג]וכן המטביל ידיו נתכוון ידיו טהורות לא נתכוון ידיו טמאות והתניא בין נתכוון בין לא נתכוון ידיו טהורות אמר רב נחמן לא קשיא [ד]כאן לחולין

כאן

מתני' נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה. די להן בנטילה דכלי שאין בו אלא רביעית מים: **ולקודש מטבילין.** אבל לאכול שלמים או חטאת ואשם לכהנים יש מעלה שצריך להטביל ידים בארבעים סאה ואע"פ שאין אלא סתם ידים שלא נגעו בטומאה דאורייתא המטמאה את כל הגוף: **ולחטאת.** ליגע במי חטאת מים המקודשים באפר פרה להזות מהן על טמאי מתים יש מעלה יתירה שאם נטמאו ידיו באחת מן הדברים המטמאין את הידים ולא את הגוף כגון וולד הטומאה וכגון ספר וכל טומאות שהן מדברי סופרים: **נטמא הגוף.** וכל הגוף צריך טבילה. וכל מעלות הללו שזה גבוה מזה מדברי סופרים. והאי דנקט להו הכא גבי הלכות הרגל לפי שיש בסופן הלכות רגל שעמי הארץ חשובין טהורים ברגל ולא בשאר ימות השנה בסוף חומר בקדש(ח): **טבל לחולין הוחזק לחולין.** ועוד זו מעלה טבל לחולין הוחזק לחולין כלומר נתכוין לטבול לשם חולין: **אסור למעשר.** הוחזק לשון כוונה כלומר נתכוין להעמיד גופו בחזקת טהור לחולין: **למעשר.** למעשר שני הנאכל בירושלים: **ולא הוחזק.** לא נתכוון לשם טבילת טהרה אלא לרחיצה בעלמא: **מדרס.** אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמדרס הזב שמטמא אדם וכלים כדכתיב ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו (ויקרא טו): **לפרושין.** לאוכלי חוליהן בטהרה: **לאוכלי תרומה.** כהנים. וכל אלו מעלות מדברי סופרים שאמרו שאין שמירת טהרתן של אלו חשובה שמירה אצל אלו ומתוך שהן אלו אצל אלו כאילו לא שמרום גזרו כהן בבגדיהן שמא ישבה בהן אשתו נדה והרי הן מדרס הנדה הכי מפרש לה בפ' השוכר(ט): **גמ' בכורים.** קרויין תרומה דאמר מר ותרומת ידך(י) אלו הבכורים (מכות דף יז.) לכך הן כתרומה: **חייבין עליהן מיתה.** זר האוכלן מזיד דכתיב ומתו בו כי יחללוהו(כ) וסמיך ליה וכל זר לא יאכל קדש וכל הענין מדבר בתרומה: **וחומש.** האוכלן שוגג דכתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו (ויקרא כב): **ואסור לזרים.** בלאו: **והן נכסי כהן.** לקדש בהן את האשה וליקח בדמיהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה: **ועולין באחד ומאה.** אבל בפחות אין עולין אלא כל החולין אסור לזרים: **וטעונין רחיצת ידים.** לפי שהשני עושה שלישי וידים גזרו עליהם טומאת שני לפיכך פוסלות את התרומה אם לא נטלן: **והערב שמש.** אם נטמא טומאה דאורייתא וטבל אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמשו. ביבמות (דף עד:) ילפינן מקראי: **מה שאין כן במעשר.** אין מיתה ואין חומש [ואין] אסור לזרים שהרי כל עצמו נאכל לזרים. וחומש שמוסיף בפדיונו לא איירי (ב) בחומש הכא כי האי גוונא דאין בתרומה פדיון. ונכסי הדיוט נמי לא הוי לקנות בו עבדים וקרקעות דלא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה. ואין טעון רחיצת ידים שאין השני פוסל בו לעשות שלישי. ואינו טעון הערב שמש דקי"ל טבול יום אוכל במעשר ומקראי ילפינן לה ביבמות פרק הערל(ל): **כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים.** כל שהוא טהור מן התורה וחכמים גזרו עליו טומאה (ג) כל הנך דאמרי במסכת שבת בפ"ק (דף יג:) אלו פוסלין את התרומה האוכל אוכל ראשון ואוכל שני כו': **מטמא את הקודש.** כלומר נתנו עליהן טומאת שני לטומאה והשני מטמא את הקודש להיות קרוי טמא ופוסל (ד) עליהן עוד את הרביעי: **ופוסל את התרומה.** להיפסל היא עצמה אבל אינה פוסלת אחר לעשות רביעי: **ומותר לחולין.** לאכול חולין. מדלא קתני ואינו פוסל את החולין ונקט לישנא דמותר אפילו לאוכלן משמע: **באכילה.** מתני' דמצריך נטילה באכילה קאמר: **עד כאן לא פליגי כו'.** (ה) דקתני אסור במעשר לשון אכילה היא דאי בנגיעת שני לא פסיל במעשר דשמעינן לר' מאיר דאמר מותר באכילה ואיפליג עליה באכילה דמעשר ואילו בחולין כולהו מודו דמותר אפילו באכילה ומתני' מני: **כאן באכילה דפירי.** הא דקתני מה שאין כן במעשר באכילה דפירי קאמר. ומיהו בתרומה בעי נטילה שאפילו במגעו הוא [פוסל] דשני פוסל את התרומה: **נוטל.** בכלי: **מטביל.** בארבעים סאה:

כאן

קשיא חולין אחולין. ולא בעי למימר בחולין עד הפרק קאמר מה שאין כן במעשר דלישנא לא משמע ליה(ו): **כאן** באכילה וכאן בנגיעה. הקשה הר"ר אלחנן מעשר אמעשר נמי ליתני הכי ולוקמי אפילו כרבנן ותירץ מורי דאף (ז) בנגיעה דמעשר נמי פליגי רבנן ואסרי לה וכן משמע בסמוך דקאמר עד כאן לא פליגי אלא באכילה דמעשר משמע דמעיקרא סד"א דבכל ענין פליגי וכן בפ' שני דחולין (דף לג: ושם) דקאמר ודלמא לא פליגי רבנן אלא באכילה דמעשר כו' משמע דדבר ברור אינו מיהו הוי מצי לאקשויי וליטעמיך מתניתין (מ)דשבת פ"ק (דף יד) דתנן ואלו פוסלין את התרומה לא מיתוקמא כרבנן דמאי איריא תרומה אפילו מעשר נמי אלא לא חש לאקשויי ליה ומכח דההיא משמע דאמת הוא כי אתקפתא דרב שימי והא דנקט בפ"ב דחולין (דף לג: ושם) ודלמא לישנא קלילא הוא דלעולם אמת הוא בנגיעת מעשר ואכילת חולין לא פליגי דלכ"ע אין שני עושה שלישי (נ)(בחולין) ואל תתמה היכי ס"ד דלרבנן לא בעי אכילת חולין נטילה וי"ל דאיירי בפירי דלא בעו נטילה: **הא** בנהמא הא בפירי. והשתא לא הוצרך לתרץ תו גבי מעשר הא רבי מאיר והא רבנן והוא הדין דמצי למימר הא באכילה (ח) הא בנגיעה אלא כולה באכילה עדיפא ליה: **הנוטל** ידיו לפירות. וכי אמר בפ' כילד מברכין (ברכות דף מג.)(ס) אורחין שהיו מסובין לשתות אבל בעל הבית נוטלין כל אחד ידו אחת התם משום נקיות הוי וכן משמע לישנא דידו אחת דקתני: **כאן** לחולין כאן למעשר. משמע דאם לא כוון למעשר לא מהני וכ"ש בתרומה והקשה הר"ר אלחנן דאמר בפ' אלו דברים בברכות (דף נב:) ב"ש אומרים נוטלים את הידים ואח"כ מוזגין את הכוס שאם ימזגו את הכוס שמא יגע במשקים שאחורי הכוס והשתא אפילו נוטלן נמי כיון דלא מהניא הך נטילה לתרומה הויא ליה פוסל את התרומה ותנן(ע) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה ומירץ דכיון דנטל ידיו לחולין לא פסיל תרומה והכי משמע דאי לא תימא הכי אין לך אדם אף חבר אוכל חולין בטהרה שלא יטמא משקין:

נגזור

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה א סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קנח סעיף א:
כג ב מיי' פי"א מהלכות תרומות הלכה ו ופ"ח מהלכות אבות הטומאות הלכה ח ופי"א מהלכות מקואות הלכה יח:
כד ג מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאו' הלכה ו סמג עשין רמו:
כה ד מיי' פי"ג מהלכות פרה אדומה הלכה ד:
כו ה מיי' פי"ג מהלכות אבות הטומאות ה"ב:
כז ו מיי' שם ופי"א מהל' מקואות הלכה א ופי"א הלכה יב:
כח ז מיי' פי"ג מהל' אבות הטומאות הלכה א ופי"ו מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה א:
כט ח מיי' פי"ג מהל' אבות הטומאו' שם:
ל ט מיי' שם ופי' י"ב הלכה ד:
לא י מיי' פי"ג מהלכות אבות הטומאות שם ופי"ג מהלכות פרה אדומה הלכה ג:
לב כ מיי' הל' פרה אדומה שם:
לג ל מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה ו ופ"ג מהלכות בכורים הלכה א:
לד מ מיי' פ"ו מהל' תרומות שם ופי"ו הלכה א:
לה נ מיי' פ"ו שם הלכה ה ופ"ד מהלכות בכורים הלכה טו:
לו ס מיי' פ"ד מהלכות בכורים הלכה יד:
לז ע מיי' פי"ג מהלכות תרומות הלכה א ופ"ד מהל' בכורים הלכה טו:
לח פ מיי' פי"א מהל' תרומות הלכה ז:
לט צ מיי' שם פ"ו הלכה ב ופ"ו מהלכות מעשר שני הלכה יא:
מ ק מיי' פי"ג מהלכות מעשר שני הלכה א והלכה יח והלכה כד ופ"ו שם הלכה יא:
ר מיי' פ"ט מהלכות אבות הטומאות הל' א ופי"ו הל' כן:
מא ש ת מיי' פי"א מהל' תרומות הלכה ז ופ"ו מהלכות ברכות הלכה א סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קנח סעיף א:
מב א מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה ג טוש"ע שם סעיף ה:
מג ב ג ד מיי' פי"ג מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ב [ופ"ח מהל' מקואות הל' מן (ופ"ט מהלכות מקואות הלכה יז) טור ש"ע א"ח סי' קנט סעיף יג:

◆

רבינו חננאל

מתני' נוטלין לידים לחולין ולמעשר כו'. פי' נוטלין לידים ולחולין ולמעשר אבל לתרומה ולקדש מטבילין כך סוגיא דשמעתא. ומקשינן [חולין ומעשר מי] בעו נט"י והתנן התרומה והבכורים טעונין רחיצת ידים מה שאין כן במעשר ושנינן הא לר' מאיר היא דתני בענין מי שטעון ביאת מים מדברי סופרים כגון רחיצת ידים מותר בחולין ובמעשר ומתניתין דלא כר' מאיר אלא כחכמים דפליגי עליה ואסרי במעשר ומקשינן והא אפילו חכמים דפליגי על ר' מאיר לא פליגי אלא במעשר דתנן וחכמים אוסרין במעשר ושנינן כי תניא ומותר בחולין בנגיעה ולא באכילה (א) דחולין אפי' ר' מאיר מודה דצריך נטילה ומתניתין באכילה דחולין דברי הכל וכ"ש למעשר. ודחינן להא שנויה הכי וממאי כדקאמרת דלמא לא פליגי רבנן וחכמים אלא אאכילה דמעשר דר' מאיר מתיר וחכמים אוסרים אבל אנגיעה דמעשר ואכילה דחולין דברי הכל שרו ושנינן שנויי אחריתי. מתני' באכילה דנהמא ולדברי הכל בעי נטילה. והא דקתני מותר בחולין ואוקימנה לדברי הכל באכילה דפירי דלא בעו רחיצת ידים כרב נחמן דאמר בפרק כל הבשר אסור לבשל בחלב. הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח: ת"ר הנוטל ידיו נתכוון ידיו טהורות לא נתכוון ידיו טמאות וכן המטביל ידיו כו': ירושלמי. כל הן דתנינן מטבילין במ' סאה. ותניא אידך אע"ם שלא נתכוון ידיו טהורות. קשיין אהדדי ושנינן הא דתניא בעינן כוונה למעשר. ואידך דלא בעי כוונה לחולין

מסורת הש"ס

א) [פרה פי"ב מ"ז], ב) חולין לג:, ג) [חולין לה. נדה לג: ועי' תוס' לקמן יט: ד"ה בגדי], ד) בכורים פ"ב מ"א יבמות עג. ב"מ נג., ה) [חלה פ"א מ"ט], ו) פרה פי"א מ"ה סוטה ל. חולין לג:, ז) [ברכות מג.] חולין קו., ח) [לקמן כו.], ט) [חולין לה:], י) [דברים יב], כ) [ויקרא כב], ל) [דף עד:], מ) [זבחים פי"ה מי"ב ומייתי לה שבת פ"ק יג: כל"ן], נ) [צ"ל במעשר], ס) [ועי' תוס' ד"ה כל אחד ותוס' פסחים קטו. ד"ה כל סטיכוטו], ע) [פרה פ"ח מ"ז פסחים יד:],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' באכילי' דנהמא כאן. נ"ב [וכרבי מאיר] דכרבנן לא מיתוקמא דאילו [לרבנן אפי' אכילה] דפירי אוסרין: (ב) רש"י ד"ה מה שאין כן וכו' לא איירי הכא בחומש כי האי גוונא: (ג) ד"ה כל הטעון וכו' טומאה כגון כל הנך: (ד) ד"ה מטמא וכו' ופוסל עוד את הרביעי כצ"ל ותיבת עליהן נמחק: (ה) ד"ה עד כאן לא פליגי פי' בע"ב הא דקתני אסור וכו' מדשמעינן לר"מ: (ו) תוס' ד"ה קשיא וכו' לא משמע ליה הכי הס"ד: (ז) ד"ה כאן וכו' דבנגיעת דמעשר וכו' נטילה דיש לומר דאיירי: (ח) ד"ה הא בנהמא וכו' הא באכילה. נ"ב ופי' מתניתין באכילה] דנהמא נוטלין לחולין [והא דבכורים] בנגיעה דנהמא אין נוטלין אף למעשר וכ"ש לחולין וכר"מ מתוקמא אפילו כי מוקים לה כולה באכילה [לא מתוקמא] אלא כר"מ:

◆

מוסף רש"י

הוחזק לחולין. לאכול חולין, הוחזק נתכוין לשם טבילה לכך (חולין לא.). **בגדי עם הארץ מדרס לפרושין.** כלומר כשם שמדרס מטמא אדם ובגדים כך בגדי עם הארץ מדרס לפרושים (נדה לג:) הרי הן אצל פרושין כמדרס הזב דמטמא אדם והאי נמי מטמאו להו מדרבנן. פרושין, אוכלי חולין בטהרה (חולין לה.). **התרומה והביכורים חייבין עליהן מיתה.** זר או כהן טמא האוכלו במזיד (ב"מ נב:) טמא האוכלה כדכתיב (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו, ובכורים כתרומה דאמר מר ותרומת ידך אלו הבכורים (יבמות עג.). **וחומש.** זר האוכלן בשוגג, אבל במעשר שני לא הוא זרים אכלי ליה ואין חומש אלא כפודה את מעשרו (שם). **ואסור לזרים.** בלא יאכל, ולאצטרך למתנייה משום דבעי למתנייה מה שאין כן במעשר, דאפילו איסור ליכא (ב"מ שם). **והן נכסי כהן.** לקדש כהן את האשה וליקח כהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, אבל מעשר לא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה ואין אשה מתקדשת בו, וסתם משנה ר"מ דאמר מעשר ממון גבוה הוא ואע"ג דקולא הוא לגבי תרומה ובכורים אפ"ה חשיב ליה והי"נ אמרינן בב"מ פ' הזהב (נג.) דקולא הוא (יבמות שם). **ועולין באחד ומאה.** צריכין אחד ומאה לבטל ואין בטלין ברוב, משא"כ במעשר דבטיל ברוב ולא בעי אחד ומאה (ב"מ שם). **וטעונין נטילת ידים.** אפילו הן פירות, דסתם ידים שניות הן מדרבנן ופוסלות את התרומה, אבל מעשר וחולין קי"ל (חולין קו.) הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח (יבמות שם). **והערב שמש.** כדילפינן (שם עד:) טבול יום מותר במעשר ואסור בתרומה (שם עג.). **כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים.** כל שהוא טהור מן התורה וחכמים הזקיקוהו לבא במים וליטהר, כגון הבא ראשו ורובו במים שאובין והאוכל חצי פרס אוכלין טמאין והידים שהצריכום טבילה, כולם כתורת שנים הטעיטים (סוטה ל.) כגון הידים והכלים שנטמאו במשקין והבא ראשו ורובו במים שאובין וכל האמורים בי"ח השבת אבל שמונה עשר דבר, כולם טומאת שני לטומאה גזרו עליהם (חולין לג:). **מטמא את הקדש.** עד שעושהו שלישי וטמא הוא שעושה רביעי, **ופוסל את התרומה.** דשלישי בתרומה פסול ולא עביד רביעי, במסכת סוטה נפקא לן מטבול יום בקל וחומר (שם). **וחכמים אוסרים במעשר.** באכילה אבל נגיעה שרי, וחולין אף לאכול (סוטה ל.).

א) נראה דל"ל ובאכילה דחולין אפילו ר"מ מודה וכו'.